

Nacionalni kongres Hrvatskog sociološkog društva - Zagreb, 7.-8. travnja 2011.

Antun Šundalić, Željko Pavić
Ekonomski fakultet u Osijeku

Između vrijednosti obrazovanja i sociokulturnog nasljeđa

Teorijske postavke

- Složenost ideje meritokracije (formalne kvalifikacije, tržišni uspjeh, obiteljsko porijeklo...)
- Moguće slaganje ili disonanca između meritokratskih vrijednosti i latentnih društvenih normi

Teorijske postavke

	Visoko vrednovanje obrazovanja	Nisko vrednovanje obrazovanja
Prihvatanje nelegitimnih normi	Disonanca (adaptacija na društvenu realnost)	Nepotizam, korupcija
Odbacivanje nelegitimnih normi	Meritokratska uvjerenja i postupanje	Disonanca (antiintelektualizam)

Vrijednosno-normativne relacije u hrvatskom društvu

- Tranzicijsko vrijeme obilježeno visokim razinama korupcije
- Mogući utjecaj sociokulturnog nasljeđa - tradicionalno društvo
- Mogući utjecaj sociopolitičkog nasljeđa - socijalizam
- Mogući utjecaj društvene realnosti - socijalno učenje

Hipoteze

H1: U hrvatskom je društvu prevladavajuće mišljenje da za dolazak na važne socijalne položaje obrazovanje nije presudan čimbenik

H2: Vrijednosno-normativna disonanca u obliku adaptacije na društvenu realnost bit će vrlo izražena

Obrazloženje hipoteza

- Prva hipoteza proizlazi iz visoke razine korupcije u hrvatskom društvu, pa je za pretpostaviti da se ona odražava i na mišljenje ispitanika
- S obzirom na modernizaciju hrvatskog društva, deklariranu važnost obrazovanja i visoku razinu korupcije, za pretpostaviti je da kod velikog broja ispitanika postoji disonanca u obliku adaptacije na društvenu realnost

Osnovni podatci o istraživanju

- Prigodni uzorak, studentska populacija Sveučilišta J.J. Strossmayera (N=361, proporcionalna pokrivenost različitih tipova fakulteta).
- Skupno anketiranje na fakultetima u siječnju 2011.

Mjerni instrumenti

- Tvrdnje koje se tiču procjene važnosti obrazovanja pri postizanju društvenih položaja - 6 čestica (“Važnije je imati utjecajnog rođaka ili prijatelja nego diplomu”, “Obrazovani ljudi bez političke podrške ne mogu doći na važnije položaje” i sl.).
- Skala prihvaćenosti vrijednosti obrazovanja pri dodijeljivanju društvenih položaja - 4 čestice (visokoobrazovani stručnjaci zaslužuju rukovodeće položaje”, visokoobrazovani stručnjaci zaslužuju visoka primanja” i sl.).

Mjerni instrumenti

- **Skala prihvaćenosti nelegitimnih sredstava - 4 čestice** (“ponekad je opravdano dati mito kod pronalaženja posla”, “opravdano je iskoristiti obiteljske veze kod pronalaženja posla” i sl.).
- **Upotrijebljene skale imaju relativno visoke razine pouzdanosti.**

Rezultati istraživanja

- **Obrazovanje se percipira kao relativno beznačajno za postizanje društvenog uspjeha u Hrvatskoj.**
- **Npr. s tvrdnjom “Važnije je imati utjecajnog rođaka ili prijatelja nego diplomu” slaže se gotovo 80% ispitanika.**

Rezultati istraživanja

	Visoko vrednovanje obrazovanja	Nisko vrednovanje obrazovanja
Prihvatanje nelegitimnih normi	11,5% ispitanika	3,7% ispitanika
Odbacivanje nelegitimnih normi	74,4% ispitanika	10,4% ispitanika

Rasprava i zaključak

- Prva hipoteza prihvaćena.
- Druga hipoteza odbačena jer je adaptacija na društvenu realnost prisutna kod svega 11% ispitanika
- Meritokratska uvjerenja i postupci dominantni.
- Moguća objašnjenja - studentska populacija, precjenjivanje korupcije zbog medija ili istaknutosti slučajeva korupcije.